

FOLKETINGET

Europaudvalget

Referat af 22. europaudvalgsmøde

Dato: onsdag den 3. marts 2021
Tidspunkt: Mødet startede kl. 16.11
Sted: vær. 2-133

Til stede: Henrik Møller (S), næstformand, Jens Joel (S), Henrik Vinther (RV), Anne Valentina Berthelsen (SF), Pernille Skipper (EL), Søren Søndergaard (EL), Jan E. Jørgensen (V), Kim Valentin (V), Ulla Tørnæs (V), Alex Ahrendtsen (DF), Katarina Ammitzbøll (KF) og Peter Seier Christensen (NB).

Desuden deltog: Statsminister Mette Frederiksen.

Henrik Møller fungerede som formand under hele mødet.

Punkt 1. Afrapportering af videokonference for medlemmer af Det Europæiske Råd den 25.-26. februar 2021

Ekstraordinært Det Europæiske Råd 25-26/2-21 – bilag 7 (erklæring vedr. DER)

Statsministeren: Mødet handlede i høj grad om sundhedspolitik og covid-19, som bliver ved med at være en stor udfordring for hele Europa. Rigtig mange lande er igen hårdt ramt. Når man har fuld bordrunde, som det hedder, bliver der selvfølgelig rejst mange forskellige spørgsmål. To nedslagspunkter: produktion af vacciner og coronapas. Fra dansk side understregede vi – som jeg allerede har redegjort for – behovet for at komme kraftigt op i gear, hvad angår vacciner. Vi skal se på, hvordan vi kan øge produktionskapaciteten, også på kort sigt, og vi skal sammentænke produktionskapacitet, forskning og udvikling af nye produkter, så vi står stærkere og er bedre rustet i fremtidige situationer, som jo kan ligge lige rundt om hjørnet. Vi kan ikke blive ved med at være et skridt bagefter.

Der er sådan set bred enighed i kredsen om, at vacciner ikke kun er et spørgsmål om den europæiske befolknings sundhed. Europa må ikke overlade det til strategiske rivaler som Rusland og Kina at sørge for vacciner globalt, herunder i Afrika. Gør vi det, står vi simpelthen et forkert sted, og derfor skal vi være i stand til at producere flere vacciner. Der var enighed om at skrue op for indsatsen. Der er desuden støtte til det arbejde, som nu er igangsat om både at kortlægge produktionsfaciliteter og identificere, hvad der måtte være af flaskehalse. Forslaget om at styrke sundhedsberedskabet på længere bane fik også bred opbakning.

Så er der spørgsmålet om coronapasset. Der er enighed om at arbejde videre med en fælles digital platform på europæisk plan. Ideen er, at de lande, der selv vil have et coronapas, bare kan tjekke ind i den fælles digitale platform på sigt. Vores udgangspunkt er, at dette område selvfølgelig skal

være funderet i sundhedsfaglige vurderinger, og at det dermed også er forankret i den viden, vi hen ad vejen måtte tilegne os om, hvad vaccinerne kan, og hvad vaccinerne ikke kan. Indtil videre er erfaringerne jo ret gode, heldigvis.

Det er tydeligt, at pandemien presser os alle sammen. Det er hårde tider i og for Europa, og som jeg sagde før, er der altså igen en række lande, der p.t. står i en rigtig svær situation. Det gælder bl.a. Tjekkiet og Finland, som har været nødsaget til at foretage endnu en nedlukning på grund af stigende smitte.

Fredagen blev i høj grad brugt til at diskutere sikkerhedspolitik, forsvar og forholdet til NATO. Generalsekretær Jens Stoltenberg var med til den indledende del af drøftelsen. Der er enighed om, at EU skal tage et større ansvar for trusler i nærområdet og for sin egen sikkerhed, men NATO skal være søjlen i det sikkerhedspolitiske samarbejde, der samtidig skal have en meget tæt relation til USA, som set med danske briller er den absolut vigtigste allierede med hensyn til forsvars- og sikkerhedspolitik. Mange understregede behovet for at styrke det europæiske samarbejde, der dog skal ske i fuld overensstemmelse med NATO, så der ikke på noget tidspunkt kan være modsætningsforhold mellem EU og NATO. Det er også en velkendt dansk position.

Endelig var der en drøftelse af det sydlige partnerskab. Her understregede flere lande inklusive Danmark vigtigheden af, at migration skal være et centralt emne, og at det skal være et ligeværdigt forhold med fokus på rettigheder og på pligter, sådan at vi f.eks. kan sikre, at lande syd for Europa hjemtager egne borgere, hvis disse ikke har en legitim grund til at være i Europa.

Henrik Vinther: Det er en fin erklæring, der er kommet fra mødet; der står noget om bestræbelserne på at fortsætte samarbejdet og koordinere indsatsen i fællesskab. Jeg skal bare høre, om statsministeren anser sin rejse til Israel, som noget der styrker eller svækker de bestræbelser? Og hvad det er helt nøjagtigt, der gør Israel interessant i den sammenhæng? Hvilke erfaringer er det, statsministeren håber på at få med hjem fra sit besøg, og som gør det relevant at afholde mødet fysisk lige nu?

Statsministeren: Lige nu er Israel jo verdensmester på vaccineområdet. Landet har fået vaccineret langt flere af sine borgere, end vi har gjort i Europa endnu, desværre. Vi har igennem en længere periode arbejdet sammen en række lande som oprindeligt var kendetegnet ved at have klaret første fase af covid-19-krisen godt. Danmark har som Israel hele tiden haft sæde i det samarbejde sammen med en række andre EU-lande som Tjekkiet, Østrig og Grækenland. Desuden er både New Zealand, Australien og Norge med. I samarbejdet på dette felt har vi fået en tæt relation til Israel, som jeg sætter meget stor pris på. Israel er efter min mening en vigtig allieret til Danmark. Jeg skal ikke lægge skjul på, at Israel lidt har den samme tilgang til håndteringen af dette som mig, nemlig at det haster, og at vi hele tiden bliver nødt til at afsøge, om der er nye veje at gå for at beskytte vores befolkninger mod den globale pandemi.

Vi er jo tre lande, der mødes i morgen: Israel, Østrig og Danmark. Grunden til, vi har valgt at afholde mødet fysisk, er, at vi skal kunne se hinanden i øjnene, når vi skal tage stilling til, om vi kan indgå i et endnu tættere samarbejde. Omdrejningspunktet for drøftelsen er at se på, hvordan vi i fællesskab kan understøtte en produktion af flere vacciner. Vi har ikke en fast aftale om noget, men et ønske om at arbejde tættere sammen af hensyn til vores befolkninger. Som nævnt skal vi ikke

alene – nu kan jeg se, at Ulla Tørnæs er kommet, og jeg ved, det er noget ligger Ulla Tørnæs meget på sinde – vaccinere vores egne befolkninger; vi har et kæmpe ansvar for nærområderne, herunder for Afrika. Vi kan meget vel se ind i en fremtid, hvor vi ikke alene skal vaccineres, men også revaccineres og måske re-revaccineres. Og så skal der altså produceres rigtig mange vacciner. Det er det, der er begrundelsen for et samarbejde med Israel, og jeg glæder mig selvsagt til turen i morgen.

Søren Søndergaard: Jeg skal ikke tage glæden fra statsministeren, men hvad er grunden til, at statsministeren – så vidt jeg forstår – helt på eget initiativ har valgt at tage til et fysisk møde i Israel, der på nuværende tidspunkt er midt i en valgkamp? Der er jo andre lande, som er relativt langt i deres vaccineprogrammer og har stor industriel kapacitet, og som – som jeg bl.a. har forstået på den amerikanske administration – også er langt i overvejelser om revaccinering. Hvorfor lige Israel?

Når jeg spørger, er det selvfølgelig, fordi der lige i øjeblikket er en konflikt omkring Israels manglende efterlevelse af sit ansvar over for den befolkning, som dels er omringet og dels kontrolleret af Israel, nemlig den palæstinensiske befolkning. Palæstinenserne kan jo ikke bare importere medicin selv, og vi har set en uvilje fra Israel mod at sørge for tilstrækkelige forsyninger til den palæstinensiske befolkning. Dermed sender statsministeren jo et signal, og jeg kunne godt tænke mig at høre statsministerens overvejelser om det.

Ulla Tørnæs: Jeg er fuldstændig enig med statsministeren i, at vi har et tæt og godt samarbejde med Israel. Den tidligere regering oprettede faktisk et innovationscenter i Tel Aviv ud fra den betragtning, at vi tror på, at et godt og tæt samarbejde med Israel bl.a. på forskningsområdet vil kunne gavne Danmark. Israel bruger jo helt op i størrelsesordenen af 4 pct. af deres BNP på forskning. Jeg kunne godt tænke mig at følge lidt op på Søren Søndergaards spørgsmål og høre statsministeren, om hun ikke kan uddybe, hvad hun regner med at få med hjem fra Israel. Der er jo skabt store forventninger til morgendagens rejse – statsministeren har selv bidraget hertil. Hvor mange vacciner får statsministeren med hjem? Det forestiller jeg mig, at mange danskere godt kunne tænke sig at vide.

Et andet spørgsmål, som jeg forestiller mig, mange danskere stiller sig selv, er: Hvad er det for en investering, statsministeren vil kaste sig ud i på Danmarks vegne? Hvilken størrelsesorden taler vi om? Som jeg har forstået det, handler det om, at den danske stat skal engagere sig i en eller anden form for investering i produktionen af vacciner.

Hvad kan de danske virksomheder i medicinalindustrien, som arbejder på at udvikle en covid-19-vaccine, forvente, når statsministeren lægger op til en investering i Israel?

Den fungerende formand: For en god ordens skyld ridser jeg lige dagsordenen op. På dagsorden i dag er der en afrapportering fra videokonferencen i Det Europæiske Råd den 25.-26. februar. Lige nu omhandler debatten i høj grad en kommende rejse, og det er sådan set ikke på dagsordenen i dag. Det må klares på anden vis, hvis det er.

Statsministeren: Det er helt korrekt; jeg er her for at afrapportere fra mødet i Det Europæiske Råd, og spørgsmålene omhandler noget helt andet. Dog kan jeg helt kort sige, at regeringen har valgt at indgå et partnerskab med Life science-branchen i Danmark. De har knowhow inden for

området med at få etableret et endnu stærkere samarbejde mellem det offentlige og det private om håndteringen af covid-19, herunder vacciner. Det er et samarbejde, vi er meget glade for, og som vi selvfølgelig ønsker at understøtte med alt, hvad der må være behov for. I det hele taget kigger flere og flere i retningen af et offentligt-privat partnerskab, hvilken kan lyde meget kontroversielt men sådan betragter jeg det ikke. I øvrigt er det også en del af EU's arbejde på vaccineområdet at se på, hvor der kan være et stærkere offentligt-privat samarbejde.

Jeg vil lige rette en misforståelse: Jeg har ikke på noget tidspunkt sagt, at jeg rejser til Israel for at købe vacciner. Det er ikke blevet sagt, og det er heller ikke udlagt sådan. Jeg har i forskellige anledninger sagt, at vi selvfølgelig gerne køber vacciner fra andre lande, hvis de har nogle i overskud, fordi vi er et af de lande, der er gode til at rulle vacciner ud. Det har ikke specifikt med Israel at gøre; det var bare for at få rettet den misforståelse.

Endelig synes jeg sådan set, at jeg har svaret på, hvorfor det bliver et fysisk møde, og hvorfor det skal foregå i Israel.

Søren Søndergaard: Jeg er sikker på, at alle kan huske diskussionen på sidste møde om de sikkerhedspolitiske og geopolitiske konsekvenser af vaccinekrisen, og hvordan det skulle tages op på topmødet. Derfor er det altså lidt interessant, at det første konkrete initiativ efter topmødet er at tage til Israel i en situation, hvor Israel nægter at tildele den palæstinensiske befolkning den nødvendige vaccine. Alle bosættterne er selvfølgelig blevet vaccineret – det er klart – men den palæstinensiske befolkning har kun fået ganske få vacciner. Det er lige netop et eksempel på, hvilke geopolitiske konsekvenser vi kommer til at opleve.

Når statsministeren så vælger at tage det skridt umiddelbart i forlængelse af topmødet – og det kan jo så forstås som et spørgsmål – må det jo være, fordi topmødet var en total fiasko. At der på topmødet ikke kom noget svar på, hvad vi kunne gøre for at få vaccineret hele verden. I Danmark har vi lige oplevet en sydafrikansk variant, som for nogles vedkommende ikke er knyttet til rejseaktivitet. Vi har også oplevet en brasiliansk variant, hvilket understreger det, som vi diskuterede på sidste møde: at ingen er sikker, før alle er sikre. Derfor er det en central diskussion: Hvordan sikrer vi vaccine til alle? Og når reaktionen på topmødet er, at man tager til Israel, må det vel være et udtryk for at topmødet er gået rigtig dårligt? Eller hvordan skal det forstås?

Statsministeren: Nej, jeg betragter bestemt ikke mødet i Det Europæiske Råd som en fiasko. Tværtimod. Jeg var jo forud for mødet med til – som udvalget ved – at sende et brev med en opfordring til at intensivere samarbejdet om bl.a. produktionskapacitet på vaccineområdet, og brevet nød opbakning fra mange lande på mødet. Så nej, jeg betragter det bestemt ikke som en fiasko. I det hele taget mener jeg ikke, at man skal se dette som noget, der kan sidestilles. EU er den primære ramme på vaccineområdet; vi er en del af det fælles europæiske indkøbsprogram for vacciner. Når vi mener, at der er ting, vi skal gøre endnu mere af, påpeger vi det jo her, f.eks. hvad angår at få opskaleret produktionen. Og samtidig har vi så nu et samarbejde med Østrig og Israel. Som jeg sagde før, er vi desuden en del af en gruppe af firstmover countries for covid-19. Jeg mener godt, at man kan samarbejde med flere forskellige.

Ulla Tørnæs: Jeg synes, at statsministeren slap lidt for let omkring, hvad hun egentlig regnede med at få ud af sit besøg i Israel. Hvis statsministeren ikke vil benytte lejligheden til at fortælle Folketinget det, kan jeg jo kun beklage det.

Og igen med reference til Søren Søndergaards spørgsmål: Hvis ikke topmødet var en fiasko, hvad er det så, der er forkert ved den fælles indkøbsstrategi, og som bevirker, at statsministeren har taget initiativ til at rejse til Israel? Hvad har Kommissionen gjort forkert? Og hvad har Kommissionen gjort, som stats- og regeringscheferne ikke har nikked til på dette felt?

Statsministeren: Jeg finder det sådan set ikke problematisk, at en regering svarer på Folketingets spørgsmål; der er et dagsordenspunkt i dag om afrapportering fra mødet i Det Europæiske Råd, og det er det, jeg svarer på. Så er der nogle i Folketinget, der finder nogle andre spørgsmål relevante. Det er ærligt talt ikke en rimelig kritik, at man som minister kommer og svarer på det, der er aftalt med udvalget, og når udvalget så ønsker at diskutere noget andet end det, der er på dagsordenen, at man så stille og roligt understreger – efter formanden i øvrigt har gjort det samme – at det ikke er på dagsordenen. Jeg synes ikke, det er helt rimeligt, hvis det bliver gjort til genstand for kritik.

I forbindelse med mødet med Israel i morgen håber vi ganske enkelt på at styrke samarbejdet, så vi får produceret flere vacciner på længere sigt. Dem har vi behov for.

På spørgsmålet om, hvorvidt der er udfordringer med vaccinerne i EU, vil jeg sige: Ja, det er der, fordi vi har jo ikke nok. Det finder jeg helt åbenlyst. Jeg ville gerne have haft vaccineret lige så stor en del af den danske befolkning, som det er lykkedes dem at gøre i Storbritannien, USA og i særdeleshed Israel. Vi har indtil videre tre EMA-godkendte vacciner, som er rigtig gode, og som beskytter dem, der er vaccineret ikke alene mod infektion, men også mod sygdom. Forhåbentlig godkendes Johnson og Johnson som den fjerde – også en rigtig god vaccine, som i øvrigt er lettere at distribuere og håndtere. Selvfølgelig er det da en udfordring for alle, at vi ikke har nok af vaccinerne, der ellers er virkningsfulde. Det er derfor, stort set alle europæiske lande har restriktioner, som påvirker økonomien negativt og i øvrigt koster menneskeliv. Det er den udfordring, vi står over for. Jeg håber da, at alle vil bidrage til, at vi får øget produktionskapaciteten, så vi ikke skal blive ved med at halte bagefter.

Det handler jo også om, at jeg som dansk statsminister ikke længere tænker på covid-19 som noget, der alene skal håndteres i 2020 og 2021, for intet tyder på, at denne virus forsvinder. Her udgør vaccinen supervåbnet, og af gode grunde ved ingen, hvor lang tid den holder. Vi ved heller ikke, om der med udviklingen af nye mutationer vil opstå situationer, hvor vaccinerne pludselig ikke virker efter hensigten. Derfor har vi behov for at få forøget kapaciteten i et omfang, som man næsten ikke begriber; vi er ikke alene optaget af at få vaccineret vores egen befolkning, men også Europas befolkning, nærområder og globalt. Der skal jo produceres milliarder af vacciner, og hele verden burde arbejde sammen om at få skabt så meget produktionskapacitet som overhovedet muligt, så vi rent faktisk får vaccineret folk. Det er det, det handler om, og det håber jeg var svar på spørgsmålet.

Søren Søndergaard: I brevet til Det Europæiske Råds møde, som statsministeren var medunderskriver på sammen med en række andre statsledere, og som vi diskuterede på det sidste møde,

nævnes decideret spørgsmålet om produktion. Derfor vil jeg bare høre, i hvilket omfang statsministeren mener, at der kom et resultat ud af det på topmødet. Hvad er tidsperspektivet for den produktion, som blev foreslået?

Statsministeren: Som jeg sagde før, var der egentlig bred opbakning til disse tanker. Det er jo ikke noget, man får gjort fra den ene dag til den anden, men Kommissionen arbejder videre med det. Det gør man både konkret ved at få dannet et overblik over produktionsfaciliteterne og ved at få af-dækket eventuelle flaskehalse, så der kan indledes et endnu tættere samarbejde. Desuden arbejdes der videre med ideen om offentligt-privat samarbejde og forøgelse af kapacitet.

Søren Søndergaard: Hvad med tidsperspektivet?

Statsministeren: Jeg er ikke bekendt med, at der skulle være sat præcise datoer på det. Jeg ved heller ikke, om man kan. Mig bekendt er der heller ingen lande, der har fastsat det nationalt, men der er enighed om, at arbejdet er vigtigt, og at det haster. Derfor har jeg egentlig store forventninger til det.

Ulla Tørnæs: Jeg prøver lige at vende tilbage til ministerens rejse til Israel. Som det fremgår af i hvert fald offentlighedens beskrivelse af Israel, er der i dag ikke nogen vaccineproduktion i landet. Derfor er jeg lidt uforstående over for, hvad det så er for en produktion, som statsministeren skal ned og drøfte med Israel. Uanset hvordan man vender og drejer det, vil det jo fjerne en kapacitet, som måske ellers kunne have kørt ad det europæiske spor, da der mig bekendt er tale om en europæisk godkendt vaccine – dette er baseret på offentlighedens beskrivelse af, hvad ministeren har fortalt. Jeg kan derfor stadig ikke helt få hold på, hvad ministeren rent faktisk forventer at få med hjem. Jeg forstår godt, man måske ikke lige kan sige, at man forventer at få 2 mio. vacciner med hjem i flyet fra Tel Aviv, men man kunne måske godt sætte lidt flere ord på, hvad der rent faktisk er stillet i udsigt i forbindelse med sådan et møde.

Den fungerende formand: Jeg er simpelthen nødt til atter at gentage dagsordenen for mødet, og det er afrapportering fra Det Europæiske Råds møde og ikke en kommende rejse til Israel.

Statsministeren: Derfor har jeg heller ikke yderligere at tilføje.

Ulla Tørnæs: Så vi venter i spænding.

Mødet sluttede kl. 16.43.